

Διαπιστώνουμε μια πρόβολή των ερμηνευτικών εμπεριών αυτής της γενιάς από το ανθρώπινο στο φυσικό πεδίο. Η πρόβολή αυτή, ψυχολογικά εύστοχη, λειτουργεί ταυτόχρονα ως μεγεθυντικός φακός, δίνει στον ανθρώπινο εφιάλτη (ήρα και στην καταγγελία που περιέχει) διαστάσεις, να πούμε, Κοσμικές. Μ' αυτό τον τρόπο διαφορώνεται μια μυθολογία και μια τεχνική που είναι ταυτόχρονα έξω και μέσα στην παράδοσή. Έξω από την παράδοση στο επίπεδο της μυθολογίας, όπου αντιπαρατίθεται στο παιγνικό όραμα του ελληνικού γεωγραφικού χώρου, από το Σολωμό ως τον Ελύτη· μέσα στην παράδοση σε επίπεδο δομών βάθους, καθώς διατηρεί, έστω και αντεστραμμένο, το σχήμα μιας στενής αυτοπαράφοισης ανάμεσα στην ανθρώπινη περιπέτεια και στο φυσικό περιγύρο. Ένα σχήμα ανθρωποκεντρικό, με τη φύση μέτρο και ηχείο της ανθρώπινης περιπέτειας, όπως στο δημοτικό τραγούδι:

Αντάμασάνε τα δουνά, συννέρισαν οι κάμπου,
βγήκε κι ο ήλιος κόκκινος και το φεγγάρι μαύρο...

(Πο. Λεωνόπου: ΚΑΘΗΜΕΡΑ. ΑΚΑΔ. ΑΘΗΝΩΝ,
Ελλην. Αρχαί. Τεχνολογία τ. Α', 1962, σ. 305, Β')

Το σχήμα αυτό θα το δούμε καθαρά στις περιπτώσεις που προβάλλεται στη φύση η εμπειρία της εξορίας, των στρατοπέδων συγκέντρωσης, της φυλακής:

Ζήσαμε εκείνα τα θλιβερά και μονότονα καλοκαίρια
Κλεισμένοι πίσω από τα σίδηρα της θάλασσας

(ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ, Μια ύμνηση...: ΕΠΙΧΡΕΣ)

Φύσσει ένας αέρας
ένας αέρας που έγινε πικραισπυμένη
μηχανή μικροκοσμού.
Μέσα απ' το φυλάκιο
θα βγει ο ήλιος
κορφαμένος.

(ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Η επανόρθωση της νεφής
ζώνης: ΑΥΤΟΝΟΣ ΓΡΑΜΜΗ)

Η ομίχλη περπατούσε κοιταζόντας πάνω στις πέτρες
Μεγάλα μέρηα σχηματισμένα αμπεριόνα τον ορατό
(ΑΔΙΒΑΛΜΠΗΣ, ΑΥΤΟ ΤΟ ΑΣΤΕΡΙ ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΜΑΣ, III)

Και το τελευταίο «αντίο» της παραμονής
και οι τελευταίοι θρηματικοί στις υγρές πλακές
και το τελευταίο σου γράμμα
στο παιδικό τετράδιο της αββατηγικής
σαν του μικρού παραθύρου το δίχτυ
που τριμαχίζει με κάθεται μαζες γραμμών
του πριονιού χαρμόμενου ήλιου την παράδειση

(ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ, Το πριονι: ΕΠΙΧΡΕΣ 3)

Υπάρχει λοιπόν μια αναγκαστική αποξένωση από τη φύση, που η γενιά αυτή την αντισταθεί μέσα από το συματόπλεγμα, μέσα από τα καγκρελά της φυλακής, μέσα από τη φύση της εξορίας οι άνθρωποι δρᾶν, ο καυτός ήλιος, η κρύα νύχτα, το φράγμα της θάλασσας γίνονται κι αυτά ένα είδος σπινερνίου στα βασανιστήρια και στην απομόνωση από τον έξω κόσμο. Κάτω απ' αυτούς τους όρους η παραπάνω σημασιοδότηση της φύσης παραπέμπει σ' αυτό ακριβώς το μαρτυρικό αίσθημα απομόνωσης. Δεν πρόκειται για αφωτιστισμό της ποιητικής ευαισθησίας απέναντι στα μηνύματα της φύσης. Πρόκειται για μια διαφορετική εκδήλωση της ευαισθησίας αυτής, που ακολουθεί τους όρους του ρεαλισμού, κωδικοποιώντας ποιητικά ένα βαθύ αίσθημα στέφησης στέφησης και νοσταλγίας που γίνεται κάποτε ευδιάκριτη μέσα σ' αυτές τις εικόνες:

Απ' την κάθε μου λέξη
λειτουργεί ένα μετρήσιμο

(ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Ημερησί: ΑΥΤΟΝΟΣ ΓΡΑΜΜΗ)

Κάνουμε να μετρήσουμε τ' αστεία
και πέφτουν στα λείψαντα σαν ανάποδες πινέζες

(ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, Παράνομο σπυρίσμα: ό.π.)